

**‘Wie drommel zal ’t je kwalijk nemen dat je doet wat een jonker graag wil?’
Grensoverschrijdend gedrag bij de adel.**

Een van de thema’s in de novelle ‘De oude Wessels en zijn gezin’ uit 1855 is het grensoverschrijdend gedrag van een jonker. De jonker probeert Doortje meerdere malen te verleiden, maar Doortje is niet mis en slaat de jonker stevig in het gezicht. Cremer beschrijft hoe de opdringerige jonker overgaat op het gebruik van macht:

“Vind ik je dan eindelijk eens alleen,” hernam de jonker van Sommer op fluisterenden toon: ‘Gij weet niet hoezeer ik er naar verlangd heb om je lief gezigtje weêr te zien. Kom, ik heb je die grillen van laatst al vergeven. Trek toch dat handje niet terug...’

‘Blief van mien af, of ik schraauw,’ zeide Doortje sterk blozende, terwijl zij eenige schreden achteruit ging. ‘Hei’t niet geheurd wa’k lest zei: d’ak van die fiene proat niks weten wil.’ ‘Och! zet die malligheid ter zijde,’ hernam Alfred; ‘wie drommel zal ’t je kwalijk nemen dat je doet wat een jonker graag wil? Voor ditmaal één zoentje, lieve meid, op je mollige lipjes, en dan...’ ‘En dan... en dan...!’ riep Doortje, bevende van kwaadheid, daar de onbezonnen knaap haar op nieuw zocht te vatten. ‘Green één, zeg ik ou - al waar ie de keuning. Wie mein ie da’j veur hebt...?’

‘Maar ik meen het zoo best, lieve Doortje,’ sprak Alfred weder. ‘Ik zeide je immers, dat ik het goed met je meen. Waarom wilt gij dan niet naar mij hooren? Laat me nu toch even van je lief gezelschap profiteren.’

‘Proffeteren of geen proffeteren,’ riep Doortje den jonker al weder ontwijkende. “t Is schandelijk, dat zoo’n veurnoam mins, ’n onneuzele dern leit te temtieren. Wat denk ie dan toch?’ vervolgde zij, daar zij de onedele bedoelingen des jonkers maar al te wèl begreep, en, bij de invallende duisternis, aan het einde van den eenzamen akker, niet zeer op haar gemak was. ‘Wat denk ie dan toch? mein ie, da’k slecht genogt zou wêzen, um den jong ontrouw te zin, die’k joa gezeid heb? Loat me met vrêje noar huus goan, went d’ouwe Wessels zit allinnig, en ge kunt wel begriepen dawwe noa ’t miseroabele ding met den tabak in sg’heel niet op schik zin; ’k zeg oe doarum nog èns: loat me met vrêje.’

Alfred scheen een oogenblik, door den overredenden toon waarop het meisje gesproken had, tot betere gedachten te komen, doch, dat betere gevoel was spoedig onderdrukt. Nogmaals naderde hij Doortje en zocht haar op nieuw met de schoonste woordjes voor zich te winnen; deed haar gevoelen, dat slechts één woord van hem den ouden Wessels van de plaats kon verjagen, te meer, daar de tabak nu verhageld was, en de oude geen pacht zou kunnen voldoen; gaf tevens te kennen, dat hij in staat was alles ten goede te schikken; beweerde, dat een enkel zoentje, den jongen, dien ze lief had, geen schade zou zijn, en besloot, terwijl hij een zwaargevulde beurs te voorschijn haalde en haar die met geweld in de hand drukte, ‘Zie, poezele deerne, dat kan de jonge Wessels niet geven; dát...’”

De vader van de jonker, de baron, pikt het gedrag van zijn zoon niet en confronteert hem met Doortje:

‘Wessels heette den baron welkom; vernam met een trillende stem naar zijn gezondheid, en na het: ‘Dankje,’ van den adellijken bezoeker, gaf deze den oude door een gebaar te kennen, dat hij plaats zoude nemen, waaraan Wessels voldeed, en met de woorden tot Alfred: ‘Aan u de beurt,

jonkertje,' stak hij zijn handen in de broekzakken, wierp het hoofd achterover en zag naar den berookten zolder. Pauze.

'Komt er wat....?' roept de baron eindelijk, zonder van houding te veranderen. Weder een kleine pauze. Wessels en Frerik begrijpen niet wat er komen moet. Doortje is vuurrood en wenscht zich des noods in de mêltrog . De baron schijnt den zolder al zeer zwart te vinden; het is alsof zijn oogen dien weêrspiegelen, en Alfred - hij kucht, bevoelt zijn gemarmerd aangezigt, maar zegt toch ten laatste, hoewel bijna onverstaanbaar:

'Hum! - wij - wij zijn hier gekomen - om....' 'Gij zijt hier gekomen,' roept de baron, 'spreek wat harder!' 'Ik - ben - hier gekomen,' herneemt Alfred kugchende, 'om - om - het meisje, dat ik gisteren avond - heb ontmoet.....'

'Met verkeerde oogmerken heb opgezocht,' roept de baron. 'Heb opgezocht,' herneemt de jonker, 'te betuigen - dat ik haar vergeven heb....'

'Vergeven heb?' schreeuwt de baron weder, zoodat de oude man er van schrikte. 'Hoe is het, vlegel! houdt ge mij voor den gek?' 'Ik meende - ik meende, papa,' hervat Alfred, 'dat ik het meisje om vergeving....' 'Nederig!' verbetert de baron. 'Nederig om vergeving vraag,' vervolgt Alfred, 'voor het leed - dat ik haar heb aangedaan.... Ik....'

Nadat Alfred aan Doortje een schadevergoeding heeft gegeven van 375 gulden (Alfred zou voor dat geld een paard kopen...) vertrekken de adellijke heren: *"Goeden dag,' zegt ook Alfred, en mede opstaande vertrekt hij met zijn vader, die hem buiten gekomen, de hand drukt, en over het geval nimmer meer spreken zal.'*

Ook voor Cremer was de zaak hiermee afgedaan. Doortje wordt uiteindelijk gelukkig met haar Frerik.

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 14 mei 2024.

Afbeeldingen via AI:

